

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

CSEH GABRIELLA

A MÉDIASZABÁLYOZÁS TÖRTÉNETE, RENDSZERE (ÍROTT ÉS ELEKTRONIKUS MÉDIA, INTERNET)

Hatalom és média

A sajtó a társadalmi kommunikáció egyik legfontosabb és leghatékonyabb közvetítője, az egyén önmegvalósításának egyik alapvető terepe. Hiszen mind a nyomtatott, mind az elektronikus sajtó elősegíti a társadalom tagjai számára a közéletben való részvételt. A modern polgári demokráciákban a médiumok közvetítette információk birtokában válik polgár az alattvalóból, hatékony lehetőségeket kapva a hatalomgyakorlásba való beleszólásba. Ami azonban lehetőség a polgár számára, korlátozást jelent a hatalomnak. Ily módon a szabad sajtó a hatalom egyik legfontosabb korlátjává növi ki magát, melynél fogva önmaga is hatalommá válik, hiszen az ismert montesquieu-i elv szerint a hatalmat csak egy másik hatalom segítségével lehet korlátozni.

A rádió és televízió elterjedésével a tömegek közvetlen ellenőrző szerepet játszhatnak államuk politikája felett, arra ösztönözve az államot, hogy nemzetközileg is legitimálja magát. Mindez kitágítja a sajtó hagyományos, tájékoztató, közvetítő szerepét, és a média olyan tényezővé válik, amely egyre inkább elveszti nemzeti jellegét.

E folyamatok hatására a kifejezés szabadsága már nemcsak az egyén, hanem a közvetítő intézményi (esetünkben a rádiók és televíziók) alapvető jogát is jelenti. A közvetítő intézmény függetlensége és pártatlansága érdekében azonban megfelelő jogi, intézményi garanciákra van szükség.

Ezen folyamatok eredményeképpen a modern alkotmányos rendszerekben a sajtó szabadságának hagyományos védelmi jogi szabályai mellett megjelennek a rádió-és televízió-szervezetek szabadságának garanciái is.

A "legfiatalabb" és legglobálisabb médium az Internet. Az Internet szabályozására vonatkozóan eddig kevés nemzeti jogszabály, nemzetközi egyezmény született, és ma még elsősorban nemzeti, illetve nemzetközi önszabályozás elve alapján működik. Ennek fő oka ennek a médiumnak a különös természetében rejlik. Az Internet ugyanis az eddig ismert legglobálisabb médium, nem ismeri a nemzeti határokat, nincs szüksége rendészeti dokumentumokhoz országhatárok átlépéséhez.

"Az Internet a legfrissebb tömegkommunikációs eszköz, a legújabb médium. A 1990-es évek elején kezdte világhódító útját. Az USA főleg katonai céljait szolgáló belső katonai

célú információs rendszer kezdetben az egyetemeket összekötő információs hálózattá vált, amely mára megfelelő technikai eszközök segítségével mindenki számára hozzáférhető globális rendszerré nőtte ki magát, és amely holnap a kereskedelem legfontosabb eszköze lehet.[1]

Az Internet megjelenésével egy új hatalomgyakorlási forma bontakozott ki, amely látszólagosan csak virtuális térben érvényesül, ugyanakkor erősen érezteti hatását az új, informatikai társadalmak mindennapjaiban, azaz a “valós világban is”.

“Az Internet legtipikusabb megnyilvánulási formái a következők.

Az Internet mindenki számára nyitva álló publikációs, információközlő fórum, illetve tájékozási forrás.

A háló ugyanakkor kereskedelmi eszköz is, áruk, szolgáltatások adásvételének teljes körű lebonyolítására alkalmas médium, beleértve a ezek kifizetését.

Új, multimédiás jellegű kommunikációs eszköz, mely a már meglévő távközlési információtovábbítási formákkal egyenértékű, vagy jobb szolgáltatást kínál - nagyon sok esetben úgy, hogy ezzel mások (jogtulajdonos, telefonszolgáltató) érdekét (bevételeit) veszélyezteti.”[2]

Az “Internet jogának” csoportosítási lehetőségei (táblázat)

Az internet megjelenése hagyományos életviszonyokban	Az internetre jellemző, de más jogterülethez köthető életviszonyok	Kizárólag az interneten jelentkező, technikai alapú jogi problémák
Szólásszabadság, cenzúra és obszcenitás	Online banktevékenység	Digitális aláírás
Jogválasztás és joghatóság	Eletkronikus kereskedelem	Domain nevek
Bűncselekmények (rágalmazás, becsületsértés)	Elektronikus posta, spamming	Titkosítás, hálózati biztonság
Erkölc	Szoftverek licenckiérdései	Framing
Privacy, magánszféra védelme	Adóztatás	Linking
	Védjegy	

Az Internetre vonatkozó jogszabályok összessége nem sorolható egyik klasszikus jogágba sem. Ugyanakkor, jogdogmatikai szempontból nézve nem is nevezhető jogágnak, hiszen a rávonatkozó jogszabályok nem homogén életviszonyokra vonatkoznak.

“Az “Internet jogát” a következő fő pontok szerint szokták leggyakrabban rendszerezni:

Online banktevékenység

Szólásszabadság, cenzúra és obszcenitás

Jogválasztás és joghatóság

Bűncselekmények (például rágalmazás, becsületsértés)

Digitális aláírás

Domain-nevek

elektronikus kereskedelem

Elektronikus posta, spamming

Titkosítás, hálózati biztonság

Erkölc

Framing

Linking

Privacy, magánszféra védelme

szoftverek licencia kérdései”

Adóztatás

Védjegy[3]

Az elektronikus médiumok (rádió és televízió) szabályozása nem tekint vissza hosszú múltra. Ennek oka, hogy csak a XX. század első harmadában jelentek meg azért, hogy forradalmasítsák az emberi kommunikáció lehetőségeit.

A rádiózásra és a televíziózásra a legtöbb országban nem vonatkoznak elkülönült jogszabályok: azokat a nemzeti törvényhozások együttesen szabályozzák. A nyomtatott sajtóra tipikusan külön jogszabályok vonatkoznak.

A fejlett demokráciákban a sajtóra vonatkozó törvények rövid, keretjellelű, igazgatási regulák, melyek túlnyomórészt a lapalapítással kapcsolatos tennivalókra vonatkozó eljárási szabályokat határozzák meg. Ez Magyarországon az 1986. évi II. törvény a Sajtóról, egységes szerkezetben a végrehatásáról szóló 12/1986. (IV. 22.) MT rendelettel című törvény.

A sajtóhoz képest a rádiózást és televíziózást részletesebb törvényi rendelkezések határozzák meg. Nálunk ez jelenleg a rádiók és televíziók működését az 1996. évi I.

törvény a Rádiózásról és televíziózásról, Mtv., vagy médiatörvény.

A szabályozás okai és kezdetei

Az elektronikus médiumok közül elsőként a rádió jelent meg és terjedt el rohamosan az 1920-as években. Az USA-ban korábban, 1913-ban dobták piacra az első rádiókat, míg a televíziózás hőkora az 1950-es évekre tehető. Óriási társadalmi, piaci jelentőségüket felismerve, megjelenésük kezdetétől fogva kitüntetett politikai, állami, szabályozói és hatósági figyelmet élveznek. Ez gyakran eredményez(ett) szoros állami felügyeletet, és vezet(ett) a programok tartalmának, azok irányításáért felelős személyek befolyásolására, kinevezésük meghatározására, illetve ezek kísérletére, például állami támogatások nyújtásával, megcsapolásával.

Az elektronikus médiumokra vonatkozó jogszabályok tulajdonképpen jobban-rosszabbul megvalósult célja sokáig a műsorszolgáltatás állami monopóliumának igazolása volt.

A műsorszolgáltatási piac gyors növekedésére és az elektronikus médiumok társadalmi határfokára tekintettel, a világ minden országának kormánya bevezette a műsorszolgáltatás jogi szabályozását, tehát azok az országok is, amelyekben a nyomtatott sajtó szabadsága szinte teljesen korlátlan.

A műsorszolgáltatás kezdeteitől fogva felmerült a kérdés, hogy a nyomtatott sajtó vázlatos, rendészeti, adminisztratív szabályozásával összehasonlítva milyen mértékben és milyen indokok alapján korlátozható a műsorszolgáltatási jogosultság, és a műsorok tartalma.

A legtöbb országban, kivéve Angliát az ezzel kapcsolatos érvek alkotmányjogi (azaz közjogi) jellegűek, és mára jelentős nemzeti alkotmánybírósági és bírósági gyakorlat áll rendelkezésre az ezzel kapcsolatosan felmerülő jogi kérdések eldöntéséhez. A médiumokra vonatkozó szabályozás (idetartozik főleg az engedélyezéssel és szervezeti rendszerrel kapcsolatos kérdések) alátámasztásával és cáfolatával kapcsolatban számos elmélet született. Ezek közül a következő legjellemzőbb négy elmélet és azok cáfolatai kerülnek röviden bemutatásra.

Az egyik leggyakrabban hangoztatott érv szerint a frekvenciák nem adhatók magántulajdonba, illetve közkincsnek tekintendők. Ennek következtében az állam, illetve az állam által felhatalmazott szerv dönthet azok kiosztásáról, az általa meghatározott kritériumok alapján. Azokban az országokban, ahol a föld mélye szintén nem adható magántulajdonba hasonló érvekkel támasztják alá a kábeles műsorszolgáltatás állami engedélyeztetésének kötelezettségét, hiszen a kábelvezetékek kiépítéséhez a föld mélyére szükséges ásni.

Ez a gondolat azonban nem túl meggyőző, hiszen arról van szó, hogy az állam különleges helyzeténél fogva vindikálja magának a műsorszolgáltatók kiválasztásának és a tartalomszolgáltatás feltételei meghatározásának jogát. Tehát ezen az alapon az állam, illetve az állam által felhatalmazott bármely szerv azt is megtehetné, hogy a nyilvánosság mellőzésével, versenykiírás nélkül határozná meg a számára legszimpatikusabb leendő műsorszolgáltatót. Ezzel kapcsolatban felmerült, hogy a kormányok helytelen módon arra használják fel műsorszolgáltatás engedélyezésével kapcsolatos hatalmukat, hogy a műsorszolgáltatási és egyéb díjak megfizetésével megvásároltassák a műsorszolgáltatókkal szólásszabadsággal kapcsolatos jogukat. Ez a gondolatmenet abból indul ki, hogy a műsorszolgáltatókat ugyanolyan mértékű szólásszabadsággal kapcsolatos jogok illetik meg, mint a nyilvános helyen beszélgető, vagy cédulákat nyilvános helyekre kiragasztó egyéneket.

Mindezt összevetve az elsőként említett érv a fenti megállapítások tehát nem szolgál megnyugtató magyarázatként, csak egy lehetséges megoldási mintának tekinthető.

A műsorszolgáltatásra vonatkozó jogi korlátozások egyik leggyakrabban említett igazolása a rendelkezésre álló frekvencia-tartományok szűkössége. E szerint a műsorszolgáltatásra alkalmas rendelkezésre álló frekvencia nem korlátlan jószág, száma véges. Ezért lehetetlen, hogy minden arra igényt tartó közszolgálati vagy kereskedelmi műsorszolgáltató frekvenciához jusson. Ez a tény jogosítja fel tehát a törvényalkotót arra, hogy a műsorszolgáltatást engedélyhez kösse, és annak tartalmára vonatkozóan kötelező előírásokat állapítson meg. A tartalmi korlátozás indoklása szintén a frekvenciajószág szűkössége miatt indokolt. Azaz, mivel ennek folytán nem juthat mindenki ahhoz a lehetőséghez, hogy televízión keresztül terjeszthesse nézeteit, ezért a programok tartalmának kiegyensúlyozottnak kell lenniük.[4]

A frekvencia-szűkösség érvét fogadta el a hozzáférés és a tartalom korlátozás elsődleges indokaként például Németország, Franciaország, Olaszország és Magyarország alkotmánybírósága is.

A rendelkezésre álló frekvenciák szűkösségének magyarázata a kábeles, műholdas és digitális televíziózás korában azonban ma már nem teljesen elfogadható, ugyanis a műsorszolgáltatási technológiák mai fejlettségi szintjén a lehetséges televízió és rádió csatornák száma gyakorlatilag korlátlan.

Ugyanakkor a jogszabályok lehetővé teszik, hogy a kormányok rendszerint minden társadalmi ellenőrzés nélkül foglaljanak le saját használatukra, rendészeti célokra tetszőleges számú és tartományú frekvenciát.

Az alkotmánybíróságok a "szűkösség-elméletet" gyakran párosítják piaci, gazdasági tényezőkkel. Így például a német alkotmánybíróság vonatkozó döntésében[5] a rendelkezésre álló frekvenciák korlátozottságára vonatkozó érvhez hozzátette a

műsorszolgáltatáshoz szükséges, a nyomtatott sajtóhoz viszonyított magas indulási és működtetési költségek tényezőjét is.

Lehetségesnek tűnik, hogy, ez az érvelés is idejét múlta, hiszen a legtöbb európai országban és az Egyesült Államokban több helyi rádió, illetve televízió működik, mint amennyi a helyi lapok száma. Ebből is következik, hogy ha ilyen mértékben bővíthetett a médiapiac, akkor átgondolást kíván az a ma leginkább televíziózásra vonatkoztatott érv, hogy csak tőkeerős vállalkozások szűk köre képes bejutni, és tud hosszú távon életképes maradni a médiapiacon. Az más kérdés, hogy a tartalom szabályozásának teljes mellőzése esetén az elektronikus médiapiacnak érdekében állna-e olyan változatos tartalmak sugárzása, mint a nyomtatott sajtó esetében.

Azonban a lényegen nem változtat az a tény, hogy a rendelkezésre álló frekvenciák szűkösségével, illetve a piacra jutás magas költségvonzataival a mai technikai és piaci körülményeket figyelembe véve nem feltétlenül indokolható a hozzáférés és a tartalomszolgáltatás korlátozásának állami monopóliuma.

Az elektronikus médiumoknak a nyomtatott sajtóénál részletesebb szabályozásának indoklására vonatkozó harmadik érv a két médium karakterének, hatásmechanizmusának különbözőségére épít. E szerint a televízióknak és a rádióknak sokkal nagyobb befolyásoló ereje van mint a nyomtatott sajtónak. Az USA legfelsőbb bírósága Pacifica döntése szerint a rádió és televízió betör az otthonokba, mindent áthatóak, és nehezebben kontrolálhatóak mint a nyomtatott sajtó. Különösen így van ez a gyermekek esetében, akiknek könnyebb kivenni az újságot a kezükből mint elszakítani őket a képernyőtől. Ehhez hasonló érvekkel indokolva vezettek be például Angliában a szexuálisan kihívó, illetve erőszakos műsorokra vonatkozó törvényi korlátozásokat.

Megjegyzendő, hogy a német alkotmánybíróság Harmadik Televíziós Ítélete[6] a műsorszolgáltatás tartalmi korlátozásának igazolását más indokokra alapozta. E szerint tartalomszabályozására tekintet nélkül a rendelkezésre álló frekvenciakészlet központi elosztására azért van szükség, hogy megvalósuljon a műsorszolgáltatás pluralizmusa, sokfélesége. Ugyanis szabadpiaci körülmények nem biztosítják azt a fokú tartalmi pluralitást amely a csaknem teljesen szabályozatlan nyomtatott sajtónál piaci körülmények között jelen van. Tehát a német taláros testület és észak amerikai kollégáik bár más-más indokok alapján jutottak ugyanarra a következtetésre, a Pacifica döntés és a Harmadik Televíziós Ítélet is hangsúlyozza, hogy az elektronikus médiumok nagy befolyásoló erővel rendelkező tömegkommunikációs eszközök.

A fenti érvekkel kapcsolatos ellenérvek a következőképpen összegezhetők. A televízió nem ront be otthonainkba, ha mi nem akarjuk: nem kötelező például televízió készüléket vásárolni, illetve azt ki lehet kapcsolni. Ugyanakkor elgondolkodtató a kifejezés szabadságának korlátozása arra alapozva, hogy annak hordozója nagy

befolyású médium. El kell ismerni, hogy a televízió ma egyelőre még a legbefolyásosabb tömegkommunikációs eszköznek tekinthető: az emberek túlnyomó többsége idejének többszörösét tölti a televízió készülékek előtt mint újságolvasással. Továbbá az is igaz, hogy könnyebb megakadályozni, hogy a gyermek például pornográf tartalmú újságot olvasson, mint hasonló célból elterelni őt a tévé képernyője elől. Ez utóbbi érv azonban nem igaz az előfizetési csatornákra, illetve bármilyen tévécsatornára vonatkozóan, amelyekhez speciális dekóderekkel lehet csak hozzáférni.

A negyedik érv szerint az elektronikus és nyomtatott sajtó különböző mértékű jogi korlátozása a következő okokból indokolt. Mindenekelőtt az elektronikus és nyomtatott sajtó között kevés különbség van, mégis különbözőképpen kezelik őket, melyet elsősorban történetük indokol. Hiszen a televíziózás és a rádiózás nem túlságosan régi médium, ezért érthető, hogy a társadalom tart tőlük, szabályozni szeretné őket.

Például a színház működésére vonatkozóan - amelyek a legősibb médiumok közé tartozik - nem csak Magyarországon, de más államokban is általában jóval kevesebb mértékű törvényi korlátozás van érvényben, mint a mozokra vonatkozóan.

A különböző jogalkotói hozzáállás, azaz az elektronikus médiumokra vonatkozó hozzáférési és tartalmi korlátozások pedig azzal igazolhatóak, hogy erre szükség van a nyomtatott sajtó által élvezett viszonylagos szabályozatlan piaci és működési körülmények kiegyensúlyozása okán. A két médium között tapasztalható számos hasonlatosság következtében az lenne célszerű, hogy mind a nyomtatott mind az elektronikus sajtóra ugyanolyan mértékű és jellegű jogi korlátozások lennének érvényben. Tehát a hozzáférés és tartalom szabályozás bevezetése túlzottnak tekinthető állami beavatkozási lehetőség a szólás-, illetve kifejezés szabadságába, amelyet azzal lehet indokolni, hogy kiegyensúlyozza a nyomtatott sajtó szinte korlátlan szabadságát.

A fenti gondolatok logikája azonban sántít. Egyrészt igaz az, hogy az elektronikus- és a nyomtatott sajtó különböző jogi szabályozásában van némi szerepe megjelenésük különböző történetének, az ahhoz kapcsolódó tradícióknak. Ez azonban nem szolgálhat elégséges indokál megkülönböztető szabályozásnak. Továbbá ha azt állítjuk, hogy a szólás-és kifejezés szabadságának jogi korlátozása túlzott állami beavatkozási lehetőséget teremt ebbe az alkotmányos alapjogba, akkor ebből az következik, hogy az elektronikus médiumokra vonatkozóan se legyenek érvényben hozzáférést akadályozó, és tartalmi kötöttségeket előíró jogszabályok. Sőt, ha nincsenek szignifikáns különbségek az elektronikus és nyomtatott sajtó között, ez is a rádiózás és televíziózás deregulációjának követelményét támasztaná alá.

Tehát míg az említett érvelés a nyomtatott és elektronikus médiumok közötti hasonlóságot hangsúlyozza, mégis jogi megkülönböztetésük mellett érvel. A fenti tézis abban az értelemben is gyenge lábakon áll, hogy a rádiózásra, televíziózásra vonatkozó

korlátozó szabályozás egyensúlyt jelentene a nyomtatott sajtó nagyobb fokú szabadságával szemben.

Egyes brit politikai elemzők szerint, Angliában a nyomtatott sajtó inkább konzervatív párti, míg a műsorszolgáltatók többsége a munkáspárttal szimpatizál. A brit médiatörvény tiltja, hogy a programok részrehajlóak legyenek, illetve ezzel összhangban a hírprogramok televíziós és rádiós kommentálását sem engedi. Ezzel párhuzamosan, az írott sajtóra vonatkozóan nincsenek ilyen, és ehhez hasonló tartalmi jogi korlátozások. Tehát az egyik médiaszektor szabályozásának követelménye a másik médiaszektor szabályozatlanságának kiegyensúlyozása érdekében nem jelenthet tehát valódi megoldást.

A fentiekből következően nem könnyen igazolható a két típusú (nyomtatott és elektronikus) médiumokra vonatkozó szabályozási különbségekből adódó szabadságkülönbség.

Mégis, például a német, olasz, észak-amerikai alkotmánybíróság[7], illetve a magyar alkotmánybíróság is úgy foglalt állást, hogy a kifejezés szabadságával kapcsolatos alapjogok az a nyomtatott sajtóhoz képest az elektronikus médiumok esetében korlátozhatóbbak. Lényegében e szerint míg az újságírók, lapszerkesztők ugyanolyan fokú és tartalmú alkotmányos védelmet élveznek mint saját kiskertjükben, otthonaikban beszélő, vagy más önmagukat kifejező tevékenységet folytató egyének, a riporter, szerkesztő-riporter, akár lelkiismereti meggyőződésével ellentétesen, semleges és kiegyensúlyozott tájékoztatásra kötelesek.

A rádiózásról és televíziózásról szóló magyar alkotmánybírósági gyakorlat

A rendszerváltás első parlamentje 1990-ben a következőképpen egészítette ki az Alkotmány 61. §-át:

“A közszolgálati rádió, televízió és hírügynökség felügyeletéről, valamint vezetőinek kinevezéséről, továbbá a kereskedelmi rádió és televízió engedélyezéséről, illetőleg a tájékoztatási monopóliumok megakadályozásáról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

Azonban ettől kezdve a médiatörvény hatálybalépéséig, 1996 február 15-ig, a rádiózás és televíziózás szabadsága jogi értelmében szünetelt. Ennek fő oka, hogy rádió és televízió-műsorszolgáltatási engedélyezést a kormány egy belső határozatában - azaz nem jogszabályban - frekvenciamoratóriumot állapított meg. Erre hivatkozással nem adtak ki ebben az időszakban Magyarországon ilyen engedélyeket. Sikertelenül kötelezte egy 1990 augusztusi parlamenti határozat a kormányt, hogy a médiatörvény elfogadásáig legalább nyújtson be egy frekvenciamoratóriumról szóló törvényjavaslatot. Tehát egy jogi szempontból illegitim frekvenciastop akadályozta új rádió-és televízió

csatornák indulását.

Ugyanakkor, a rádiókra és televíziókra vonatkozó hatályos alkotmányos szabályozás nem lévén, megmaradt az állam előző rendszerből örökölt műsorszolgáltatás feletti monopóliuma. Azaz, hatályban maradt egy 1974-ből származó miniszter tanácsi határozat a Magyar Rádiókról és Televíziókról, 1047/1974 (IX. 18.) MT határozat melynek 6. pontja szerint ezek az intézmények állami felügyelet alá tartoznak. Az Alkotmánybíróság www.alkotmanybirosag.hu hiába nyilvánította ezt a rendelkezést a 37/1992. (VI.10) számú határozatában alkotmányellenesnek, ennek megsemmisítését az Rtv. elfogadásáig elhalasztotta.

A taláros testület indoklásában azt emelte ki, hogy még egy alkotmányellenes kormány felügyelet is jobb, mint a felügyelet teljes hiánya. Ugyanis a felügyelet teljes hiánya esetén “a médiumok teljesen ki lennének szolgáltatva a pártharcoknak”.

Ugyanakkor a fent említett 1992-es határozat indokolása kijelölte a rádiózás és televíziózás államtól való szabadságának illetve kiegyensúlyozottságának alkotmányos játékterét.

A taláros testület a rádió és a televízió szabadságát a szabad véleménynyilvánításhoz fűződő kommunikációs “anyagjából” vezette le.

Kommunikációs anyagjog: A szabad véleménynyilvánítás úgynevezett kommunikációs anyagjog, hiszen ebből az alapjogból vezethető le minden kommunikációs jog. Kommunikációs jogok például a sajtószabadság joga, illetve a gyülekezési és egyesülési jogok. Anyajogon az Alkotmánybíróság minden olyan jogot ért, amelyből más jogok levezethetők

A határozat indoklása abból indul ki, hogy a sajtószabadság a véleménynyilvánítás szabadságának egyik speciális, kitüntetett eszköze, melyet az államnak erre való tekintettel védenie, illetve garantálnia kell. Ugyanakkor, a határozat érvelése szerint a sajtó szabadságának állami garanciája az állami beavatkozás tilalmában nyilvánulhat meg, és nem pedig a sajtó információszerzési privilégiumának biztosításában. Ebből következik például a cenzúra alkotmányos tilalma. A véleménynyilvánítási és tájékoztatói szabadság szolgálata a sajtószabadságra vonatkozó sajátosságokon túl további feltételeket követel meg a rádiókkal és televíziókkal kapcsolatban, mondták ki a magyar alkotmányörök. Ennek oka, hogy az alapjog gyakorlását összhangba kell hozni a megvalósítás technikai feltételeinek, vagyis a frekvenciák szűkösségével. Továbbá olyan sajátos tartalmi, eljárási és szervezeti előírásokkal szükséges biztosítani a monopóliumhelyzetben lévő országos közszolgálati rádió és televízió működését, amelyek garantálják ezekben az intézményekben a teljes körű, kiegyensúlyozott és valóságghű tájékoztatást. Német kollégáikhoz hasonlóan, a magyar alkotmánybírák sem kötötték konkrét szervezeti és működési formához a törvényhozás számára az ilyen működés

alkotmányos megvalósulását. Annyit azonban leszögeztek, hogy a közszolgálati médiumok szervezeti működése részletes törvényi szabályozást kíván. Az alkotmányossági próbát az olyan a kodifikációs megoldások állják ki, amelyek elviekben biztosítani képesek a szóban forgó médiumok kiegyensúlyozott, teljes körű és valóság-hű műsorszolgáltatását.

A fent említett híres határozatban megfogalmazódott további alkotmányos alapkövetelmény a közszolgálati médiumok államtól való függetlensége.

Ezt a követelményt állítja a közszolgálati médiumok számára a német taláros testület is melyet a magyar alkotmánybírák megtoldottak még a társadalmi csoportokkal szembeni függetlenség követelményével. Azaz, a leendő médiatörvénynek:

“...ki kell zárnia azt a lehetőséget, hogy állami szervek, vagy bármilyen társadalmi csoport a műsor tartalmát úgy befolyásolja, hogy a társadalomban meglévő vélemények bemutatásának teljessége, arányainak kiegyensúlyozottsága, valóság-hű kifejezése, illetve a tájékoztatás elfogulatlansága megsérüljön.”

Az Alkotmánybíróság alkotmányossági mércéje szerint a közmédiumok függetlenségének követelménye vonatkozik még a politikai pártokkal, továbbá a mindenkorai törvényhozásra is.

Összegzés

A műsorszolgáltatás jogi korlátozása mellett felsorolt felhozott klasszikusnak mondható érvek tehát nem meggyőzőek, újragondolásra szorulnak. Többek között érdemes elgondolkodni azon, hogy a rádiózásra ugyanazok a jogszabályok vonatkozzanak-e mint a televíziózásra. Annál is inkább, mert az elektronikus médiapiacra túlnyomó többségben vannak a rádiók: létrehozásuk, működtetésük jóval kevésbé költségintéző mint a televízióké, és nem fejtenek ki olyan erős érzékelési hatást mint a tévék. Hasonlóképpen elgondolkoztató, hogy a mai széles körben elterjedt műsorszolgáltatási technikák szinten korlátlan hozzáférést tesznek lehetővé. Például a szélessávú kábelrendszerek párhuzamosan többtucatnyi program továbbítására képesek.

A magyar alkotmánybírák, összhangban a külföldi alkotmánybírási gyakorlattal, a közszolgálati rádiózásra és televíziózásra vonatkozó jogszabályok tartalmára vonatkozóan a következő alkotmányossági alapkövetelményeket fogalmazzák meg. Előírják a közmédiumok szervezeti és működési szabadságának részletes szabályozását, azok pártatlan, valóság-hű tájékoztatásának biztosítását, illetve a törvényhozó és végrehajtó hatalomtól (állam) való függetlenséget. A magyar alkotmánybírák további “utasítása” a törvényalkotó számára a közmédiumok különböző társadalmi csoportoktól való függetlensége.

-
- [1] A Brief History of the Internet, <http://www.isoc.org/Internet/history/brief.html>, vagy Hobbes Internet Timeline <http://info.isoc.org/guest/zakon/Internet/History/HIT.html>
- [2] **Verebics János:** *Lex Internetica* Cseh Gabriella, Enyedi Nagy Mihály, Soltészky Tibor: Médiakönyv ENAMIKÉ 1999
- [3] A felsorolás a 2. Számú lábjegyzetben megjelölt műben megjelent felsorolást követi tartalmilag.
- [4] Ennek a gondolatnak a részletes kifejtését ld. Az USA Legfelsőbb Bíróságának a Red Lion Broadcasting Co. v. FCC 395 US 367, 388 (1969)
- [5] Lsd. 12 BVerfGE 205, 262 (1961)
- [6] 57 BVerfGE 295, 322-3 (1981)
- [7] Az Egyesült-államokban a közjogi bírászkodás úgynevezett diffúz rendszere működik. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a legfelsőbb bíróság alkotmánybíróság is egyben, másrészt, hogy alsóbb fokú bíróságok is dönthetnek egy jogszabály alkotmányosságáról.

jogi hírek

interjúk

publikációk

vitafórum

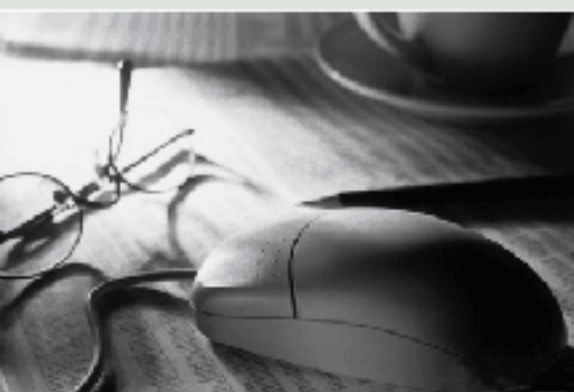
szaknévsor

jogi szakkönyv-katalógus

jogi állásbörze

szakmai rendezvények

heti hírlevél

országos ügyvédi szaknévsor

magyar, angol és német nyelven

ügyfél keres ügyvédet szolgáltatás